

مقدمه

آمارگیری از فعالیت های مربوط به معدن کشور و انتشار مستمر نتایج آن، از سال ۱۳۳۳ توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت وقت آغاز شد. این آمارها، هر سال همزمان با انتشار "آمار فعالیت های صنعتی"، در ضمیمه نشریه مذکور به چاپ می رسید ولی از سال ۱۳۳۹ آمارهای مربوط در نشریه ای مستقل تحت عنوان "آمار فعالیت های معدنی ایران" منتشر شد. اولین سرشماری از معدن کشور در آذرماه سال ۱۳۴۲ توسط وزارت اقتصاد اجرا شد و از سال ۱۳۴۲ تا سال ۱۳۵۳ دفتر آمار وزارت اقتصاد با استفاده از آمارهای دفاتر معدن نقاط مختلف کشور، هر سال آماری از فعالیت های معدن جمع آوری و منتشر می کرد. در سال ۱۳۵۳ دومین سرشماری از معدن کشور با همکاری مرکز آمار ایران و وزارت صنعت، معدن و تجارت اجرا شد از سال ۱۳۵۳ تا سال ۱۳۵۷ مرکز آمار ایران به طور سالانه بخشی از معدن کشور را به عنوان معدن منتخب مورد آمارگیری قرار داد. از سال ۱۳۵۷ تا سال ۱۳۶۳ به دلیل عدم اجرای طرح های آماری و نیز فراهم نبودن آمارهای ثبتی جامع، این بخش از فعالیت های اقتصادی دچار خلأ آماری شد. در سالهای ۱۳۶۴ و ۱۳۶۵ مرکز آمار ایران به آمارگیری از معدن تحت پوشش بخش عمومی اقدام کرد و در سال ۱۳۶۶ سومین سرشماری از معدن کشور را به مرحله اجرا درآورد. از سال ۱۳۶۷ تا سال ۱۳۸۵ به استثنای سال های ۱۳۷۰ و ۱۳۸۴ آمارگیری از معدن کشور به طور سالانه انجام شده است. آمار و اطلاعات مندرج در این فصل، علاوه بر نتایج آمارگیری ها و سرشماری های مذکور شامل آمار و اطلاعات شرکت های تعاونی معدنی ارائه شده توسط اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی نیز می باشد در مورد آمارهای ارائه شده، توضیحات زیر ضروری است:

۱- در آمارگیری از معدن فعالک شور، اطلاعات مربوط به نفت و گاز، مواد رادیواکتیو و خاکرس جمع آوری نشده است، و به دلیل اهمیت خاص نفت و گاز، اطلاعات آماری مربوط به این فعالیت ها در فصل ۶ (نفت و گاز) به طور مجزا ارائه می شود .

۲- در طرح آمارگیری از معدن در حال بهره برداری کشور، معدن شن و ماسه به روش نمونه گیری و سایر معدن به صورت سرشماری، مورد آمارگیری قرار می گیرند.

۳- در این فصل برای طبقه بندی فعالیت های بخش معدن از طبقه بندی بین المللی فعالیت های اقتصادی ویرایش چهارم، با اعمال تغییراتی در آن استفاده شده است

تعاریف مفاهیم

معدن: مجموعه کانسار (ذخیره معدنی که بهره برداری از آن اقتصادی می باشد) و ماشین آلات و تسهیلاتی است که به منظور اکتشاف، تجهیز و بهره برداری و کانه آرایبی از آن کانسار ایجاد شده است. کانه آرایبی، به تمامی عملیات فیزیکی و شیمیایی که به منظور جدا کردن قسمتی از مواد باطله از کانه و یا تفکیک کانه ها از یکدیگر صورت می گیرد، اطلاق می شود.

معدن در حال بهره برداری: معدنی است که دارای مجوز بهره برداری از وزارت صنعت، معدن و تجارت (غیر از معدن شن و ماسه) و یا شهرداری ها و فرمانداری ها (برای معدن شن و ماسه) بوده و نیز در سال آمارگیری، حداقل به مدت ۳۰ روز به صورت پیوسته یا ناپیوسته، مجموعه ای از عملیات استخراج (در پاره ای از موارد همراه با کانه آرایبی)، به منظور به دست آوردن کانه قابل فروش در آن انجام گرفته باشد.

مدیریت خصوصی: مدیریتی است که توسط افراد یا مؤسسات خصوصی اعمال می شود.

مدیریت عمومی: مدیریتی است که توسط وزارتخانه ها، سازمان های دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی، بانک ها، شهرداری ها و سایر مؤسسات بخش عمومی اعمال می شود.

شاغلان: تمامی افرادی هستند که در داخل یا خارج معدن به صورت تمام وقت یا پاره وقت برای معدن کار می کنند. شاغلان از نظر وظیفه ای که به عهده دارند به دو گروه شاغلان خط تولید (ماهر و ساده) و سایر شاغلان (اداری، مالی و خدماتی) تفکیک می شوند.

ارزش افزوده: عبارت از ارزش دریافتی‌ها (ستانده‌ها) منهای ارزش پرداختی‌ها (داده‌ها) است.

ارزش دریافتی‌ها (ستانده‌ها): عبارت از ارزش تولیدات مواد معدنی، ضایعات قابل فروش مواد معدنی، ساخت و تعمیر اساسی اموال سرمایه‌ای توسط شاغلان معدن و سایر دریافتی‌های معدن است که شامل دریافتی بابت کارهای کنتراتی، تعمیرات جزئی ساختمان و لوازم و تجهیزات اداری، تعمیرات جزئی ماشین‌آلات آزمایشگاه و... می‌باشد.

ارزش پرداختی‌ها (داده‌ها): عبارت از ارزش مواد، ابزار و وسایل کار کم‌دوام، سوخت مصرف شده، آب و برق خریداری شده و سایر پرداختی‌ها است که شامل پرداختی بابت کارهای کنتراتی، تعمیرات جزئی ساختمان و لوازم و تجهیزات اداری، تعمیرات جزئی ماشین‌آلات، آزمایشگاه و... می‌باشد.

شرکت تعاونی: رجوع کنید به تعاریف و مفاهیم "فصل ۴- کشاورزی، جنگلداری و شیلات".

شرکت تعاونی معدنی: نوعی شرکت تعاونی است که در زمینه استخراج، بهره‌برداری و فروش مواد استخراج شده از معادن فعالیت دارد.

گزیده اطلاعات

براساس نتایج طرح آمارگیری از معادن فعال کشور در سال ۱۳۹۳ تعداد ۳۲ معدن در حال بهره‌برداری در استان وجود داشته است. نتایج بدست آمده نشان می‌دهد، مجموعاً ۳۱۳ نفر در این معادن به کار اشتغال داشته‌اند که تعداد شاغلان نسبت به سال ۱۳۹۲، ۸ درصد کاهش یافته است. در همین سال ارزش تولیدات معادن بالغ بر ۲۳۴۱۹۷ میلیون ریال بوده که ۹۹ درصد آن مربوط به معادن شن و ماسه و مابقی آن مربوط به استخراج سایر مواد معدنی است.

ارزش افزوده حاصل از فعالیت معادن در حال بهره‌برداری استان در سال ۱۳۹۳ برابر ۱۹۴۴۳۹ میلیون ریال بوده است.

شاغلان ماهرخط تولید: کارکنانی هستند که به اعتبار دانش فنی و تجربه‌ای که کسب کرده‌اند، توانایی انجام یک قسمت از کار فنی خط تولید را داشته باشند، مانند مهندسان، تکنیسین‌های فنی، استادکاران، سرکارگران، کارگران ماهر، تعمیرکاران و رانندگان.

شاغلان ساده خط تولید: کارکنانی هستند که شغل مورد تصدی آنان در خط تولید نیاز به تعلیم و کسب مهارت ندارد، مانند: کارگران ساده، باربران و بارگیران.

سایر شاغلان (اداری، مالی و خدماتی): کارکنانی هستند که به امور دفتری، اداری، مالی و خدماتی معدن و یا دفتر مرکزی، اشتغال داشته و به طور مستقیم در امر استخراج و تولید دخالت ندارند.

در ارائه آمار شاغلان، توضیح این نکته ضروری است که در محاسبه از روش "متوسط تعداد شاغلان در سال" استفاده شده است.

جبران خدمات مزد و حقوق بگیران: رجوع کنید به تعاریف و مفاهیم "فصل ۴- کشاورزی، جنگلداری و شیلات".

تولید مواد معدنی: مجموع مواد معدنی حاصل از یک رشته فعالیت استخراج است که به اشکال گوناگون قابل عرضه به بازار می‌باشد. شایان ذکر است که در بعضی از رشته فعالیت‌ها یا معادن، مواد معدنی به همان صورتی که از کانسار استخراج می‌شود، عرضه می‌گردد در صورتی که در بعضی دیگر از رشته فعالیت‌ها یا معادن، مواد استخراج شده پس از انجام عملیات فیزیکی یا شیمیایی لازم به منظور جدا کردن قسمتی از مواد باطله، تفکیک کانه‌ها و یا افزایش عیار ماده خام، به بازار عرضه می‌شود. ضمناً در یک رشته فعالیت، ممکن است چند ماده معدنی به دست آید، مثلاً در رشته فعالیت استخراج سنگ مس، مواد معدنی سنگ مس، کنسانتره مس و کنسانتره مولیبدن از تولیدات رشته فعالیت مذکور به حساب می‌آیند. ارزش تولیدات: ارزش مواد معدنی استخراج شده و ارزش ضایعات قابل فروش مواد معدنی به قیمت تولید کننده یعنی قیمت فروش به مشتریان در محل معدن است.

سرمایه‌گذاری (ارزش تغییرات اموال سرمایه‌ای): رجوع کنید به تعاریف و مفاهیم "فصل ۴- کشاورزی، جنگلداری و شیلات".

۵-۱- مشخصات عمومی معادن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت

جبران خدمات مزد و حقوق بگیران (هزار ریال)	تعداد شاغلان	تعداد معادن			سال و فعالیت
		مدیریت خصوصی	مدیریت دولتی	جمع	
۱۰۸۵	۲۲۷	۲۸	۱	۲۹۱۳۷۵
۳۳۱۷	۳۲۶	۲۸	۲	۳۰۱۳۸۰
۲۲۷۸	۶۹	۸	۵	۱۳۱۳۸۵
۱۸۹۱۰	۳۸۲	۲۹	۸	۳۷۱۳۸۹
۲۵۴۲۴	۵۴۴	۴۰	۳	۴۳۱۳۹۰
۳۱۱۳۷	۴۴۵	۴۱	۱	۴۲۱۳۹۱
۳۰۵۳۷	۳۳۸	۳۱	۸	۳۹۱۳۹۲
۴۶۷۸۸	۳۱۳	۲۷	۵	۳۲۱۳۹۳
.استخراج زغال سنگ
۴۶۵۹۶	۳۰۳	۲۵	۵	۳۰استخراج سنگ و شن و ماسه و.....
۱۹۲	۱۰	۲	۰	۲استخراج سایر مواد معدنی

مأخذ-مرکز آمار ایران. (ر.م).

۲-۵- تعداد معادن در حال بهره برداری برحسب فعالیت و نوع استخراج

سال و فعالیت	جمع	استخراج روباز	استخراج زیرزمینی	استخراج روباز و زیرزمینی
.....۱۳۷۵	۲۹	۲۹	۰	۰
.....۱۳۸۰	۳۰	۳۰	۰	۰
.....۱۳۸۵	۱۳	۱۳	۰	۰
.....۱۳۸۹	۳۷	۳۷	۰	۰
.....۱۳۹۰	۴۳	۴۳	۰	۰
.....۱۳۹۱	۴۲	۴۲	۰	۰
.....۱۳۹۲	۳۹	۳۹	۰	۰
.....۱۳۹۳	۳۲	۲۹	۱	۲
.....استخراج زغال سنگ	۰	۰	۰	۰
.....استخراج سنگ و شن و ماسه و.....	۳۰	۲۸	۰	۲
.....استخراج سایر مواد معدنی	۲	۱	۱	۰

مأخذ-مرکز آمار ایران. (ر.م).

۳-۵- تعداد شاغلان معدن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت

سال و فعالیت	جمع	کارکنان خط تولید		سایر کارکنان (اداری ، مالی و خدماتی)
		ساده	ماهر	
۱۳۷۵.....	۲۲۷	۹۵	۶۶	۶۶
۱۳۸۰.....	۳۲۶	۷۱	۱۴۳	۱۱۲
۱۳۸۵.....	۶۹	۲۲	۲۹	۱۸
۱۳۸۹.....	۳۸۲	۴۴	۱۳۵	۲۰۳
۱۳۹۰.....	۵۴۴	۱۸۳	۲۶۸	۹۳
۱۳۹۱.....	۴۴۵	۱۲۰	۱۸۰	۱۴۵
۱۳۹۲.....	۳۳۸	۵۸	۱۸۲	۹۸
۱۳۹۳.....	۳۱۳	۶۱	۱۷۴	۷۸
..... استخراج زغال سنگ	۰	۰	۰	۰
..... استخراج سنگ وشن و ماسه و.....	۳۰۳	۶۰	۱۶۸	۷۵
..... استخراج سایر مواد معدنی	۱۰	۱	۶	۳

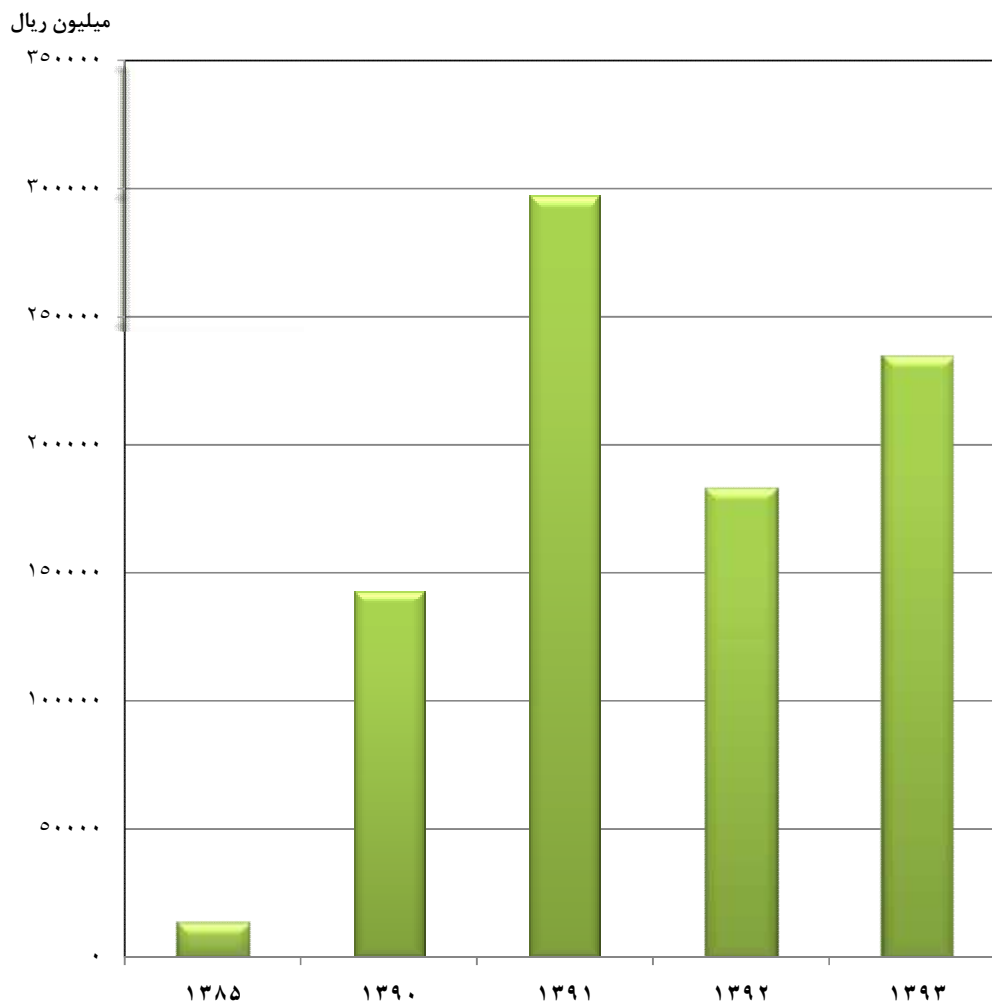
مأخذ-مرکز آمار ایران. (ر.م).

۴-۵- مقدار و ارزش تولید مواد معدنی معدن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت

فعالیت	مقدار (تن)			ارزش (میلیون ریال)		
	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳
..... جمع	۲۳۰۵۹۲۰	۳۴۳۸۹۸۲	۳۷۹۵۰۰۰	۲۹۷۱۱۳	۱۸۲۸۹۹	۲۳۴۱۹۷
..... استخراج زغال سنگ	۰	۰	۰	۰	۰	۰
..... استخراج سنگ وشن و ماسه و.....	۲۲۷۰۹۷۱	۳۴۳۴۷۸۲	۳۷۶۴۰۰۰	۱۴۲۶۱۳	۱۷۷۷۹۹	۲۳۱۹۴۷
..... استخراج سایر مواد معدنی	۳۴۹۴۹	۴۲۰۰	۳۱۰۰۰	۱۵۴۵۰۰	۵۱۰۰	۲۲۵۰

مأخذ-مرکز آمار ایران. (ر.م).

نمودار ۱-۵- ارزش تولید مواد معدنی معادن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت

مبنا: جدول ۴-۵

۵-۵- ارزش افزوده و ارزش پرداخت ها و دریافت های معادن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت: (۱۳۹۳) (میلیون ریال)

فعالیت	ارزش افزوده	پرداخت ها (داده ها)	دریافت ها (ستانده ها)
جمع	۱۹۴۴۳۹	۵۱۸۳۱	۲۴۶۲۷۰
استخراج زغال سنگ	۰	۰	۰
استخراج سنگ و شن و ماسه و	۱۹۲۸۲۴	۵۱۱۸۲	۲۴۴۰۰۶
استخراج سایر مواد معدنی	۱۶۱۵	۶۴۹	۲۲۶۴

مأخذ-مرکز آمار ایران. (ر.م).

۶-۵ سرمایه گذاری معادن در حال بهره برداری بر حسب فعالیت و نوع اموال سرمایه ای: (۱۳۹۳) (میلیون ریال)

فعالیت	جمع	ماشین آلات، ابزار و وسایل کار بادوام و تجهیزات اداری	وسایل نقلیه	ساختمان	راه اختصاصی	توسعه و اکتشاف	سایر
جمع	۲۹۵۴۶	۱۴۰۷۵	۱۴۵۲۸	۸۸۳	۳۵	۰	۲۵
استخراج زغال سنگ	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
استخراج سنگ و شن و ماسه و	۲۹۵۴۶	۱۴۰۷۵	۱۴۵۲۸	۸۸۳	۳۵	۰	۲۵
استخراج سایر مواد معدنی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰

مأخذ-مرکز آمار ایران. (ر.م).

۷-۵- مشخصات عمومی شرکت‌های تعاونی معدنی در پایان سال (هزار ریال)

سال و شهرستان	تعداد	عضو	شاغلان	سرمایه
.....۱۳۷۵	۱	۱۴	۳	۲۱۰۰
.....۱۳۸۰	۱	۱۴	۳	۲۱۰۰
.....۱۳۸۵	۱	۱۴	۳	۲۱۰۰
.....۱۳۹۰	۳	۲۸	۱۱	۱۹۰۲۶۰۰
.....۱۳۹۱	۳	۲۸	۱۱	۱۹۰۲۶۰۰
.....۱۳۹۲	۳	۲۸	۱۱	۱۹۰۲۶۰۰
.....۱۳۹۳	۳	۲۸	۱۱	۱۹۰۲۶۰۰
.....۱۳۹۴	۳	۲۸	۱۱	۱۹۰۲۶۰۰
.....آبدانان	۱	۷	۵	۱۰۵۰۰
.....ایلام	۱	۷	۳	۱۸۹۰۰۰۰
.....ایوان	۰	۰	۰	۰
.....بدره	۰	۰	۰	۰
.....چرداول	۰	۰	۰	۰
.....دره شهر	۰	۰	۰	۰
.....دهلران	۱	۱۴	۳	۲۱۰۰
.....سیروان	۰	۰	۰	۰
.....ملکشاهی	۰	۰	۰	۰
.....مهران	۰	۰	۰	۰

مأخذ - اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان ایلام.